

UCHWAŁA

Dnia 19 lutego 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Antoni Górski

SSN Krzysztof Pietrzykowski

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie ze skargi dłużnika na czynność komornika w sprawie egzekucyjnej
z wniosku E. B. w T.

przeciwko dłużnikowi M. sp. z o.o. z siedzibą w O.

o świadczenie pieniężne, prowadzonej przez komornika sądowego

przy Sądzie Rejonowym w O.,

po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym

w dniu 19 lutego 2015 r.,

zagadnienia prawnego

przedstawionego przez Sąd Okręgowy w O.

postanowieniem z dnia 19 września 2014 r.,

"Czy zażalenie wniesione w terminie tygodniowym od doręczenia
stronie skarżącej postanowienia bezpośrednio do sądu drugiej
instancji właściwego funkcjonalnie, jest zażaleniem wniesionym
z zachowaniem ustawowego terminu określonego w art. 395 § 2
k.p.c.?"

podjął uchwałę:

**Przewidziany w art. 394 § 2 k.p.c. termin do wniesienia
zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji jest
zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniosła
zażalenie do sądu drugiej instancji właściwego funkcjonalnie (art.
397 § 2 zdanie pierwsze w związku z art. 369 § 3 k.p.c.).**

UZASADNIENIE

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powstało przy rozpoznawaniu przez Sąd Okręgowy w O. zażalenia dłużnika na postanowienie Sądu pierwszej instancji, którym odrzucone zostało zażalenie na postanowienie tego Sądu oddalające skargę dłużnika na czynności komornika. Zażalenie dłużnik wniósł w terminie do Sądu Okręgowego w O., Sąd ten przesłał je do Sądu pierwszej instancji, który wydał zaskarżone postanowienie, jednak do tego Sądu zażalenie wpłynęło już po terminie, co stało się przyczyną jego odrzucenia na podstawie art. 397 § 2 w zw. z art. 370 i art. 394 § 2 k.p.c.

Sąd Okręgowy stwierdził, że brak w przepisach k.p.c. pełnej regulacji postępowania dotyczącego zażalenia, w tym wskazania sądu, do którego należy je wnieść, uzasadnia na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. stopowanie także do zażalenia przepisu art. 369 § 3 k.p.c. Sąd zauważył jednak, że w doktrynie prezentowane jest stanowisko, iż na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. przepisy o apelacji stosuje się jedynie do już toczącego się postępowania zażaleniowego, a zatem nie mają zastosowania do zażalenia przepisy o apelacji dotyczące wymagań formalnych i terminu oraz sposobu wniesienia. Z drugiej strony w doktrynie prezentowane jest również stanowisko, że przepis art. 369 § 3 k.p.c. ma odpowiednie zastosowanie do zażalenia.

Sąd Okręgowy stwierdził, że Sąd Najwyższy nie wypowiedział się dotychczas w tej kwestii, natomiast uznał, że art. 369 § 3 k.p.c. nie ma zastosowania do skargi kasacyjnej, gdyż sposób jej wniesienia jest uregulowany w przepisie szczególnym: art. 398⁵ k.p.c., wobec czego nie ma podstaw, przewidzianych w art. 398²¹ k.p.c., do odpowiedniego stosowania przepisów o apelacji. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażone również zostało stanowisko, że norma zawarta w art. 369 § 3 k.p.c. nie określa ogólnego sposobu postępowania w przypadku wniesienia środka zaskarżenia do niewłaściwego sądu, lecz jedynie szczególny jego przypadek wniesienia apelacji do niewłaściwego sądu, a zgodnie z zasadą, że wyjątki w prawie nie powinny być interpretowane

rozszerzająco, przepis ten nie powinien być stosowany do innych niż apelacja przypadków wniesienia środków zaskarżenia do sądu niewłaściwego.

Analizując powyższe stanowiska Sąd Okręgowy opowiedział się za stosowaniem art. 369 § 3 k.p.c. do zażalenia wskazując, że regulacja odnosząca się do sposobu wnoszenia obu zwyczajnych środków odwoławczych: apelacji i zażalenia powinna być zbliżona i czytelna.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przed przystąpieniem do analizy przedstawionego zagadnienia prawnego, sprowadzającego się w istocie do ogólniejszego pytania, czy przepis art. 369 § 3 k.p.c. ma odpowiednie zastosowanie także do zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji przysługującego do sądu drugiej instancji, należy podkreślić, że rozważania prawne ograniczać się muszą tylko do tej kwestii, uwarunkowanej stanem faktycznym i prawnym sprawy, na tle którego powstało zagadnienie. Poza oceną Sądu Najwyższego pozostaną natomiast inne zażalenia przewidziane w k.p.c.

Przepis art. 369 § 3 zdanie pierwsze k.p.c., stanowiący, że termin do wniesienia apelacji, o którym mowa w § 1 i 2, uważa się za zachowany także wtedy, gdy przed jego upływem strona wniosła apelację do sądu drugiej instancji, wprowadzony został ustawą nowelizacyjną z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 233, poz. 1381), która weszła w życie z dniem 3 maja 2012 r. Ratio legis przyjęcia takiego rozwiązania było wyeliminowanie wyjątkowo niekorzystnych dla stron skutków regulacji zawartej w art. 369 § 1 k.p.c., nieznanym w wielu krajach europejskich, prowadzących do odrzucenia apelacji wniesionej wprost do sądu drugiej instancji właściwego do jej rozpoznania, z pominięciem sądu pierwszej instancji, który wydał zaskarżone orzeczenie.

Rozważając przedstawione zagadnienie prawne nie można pominąć powyższego celu nowelizacji art. 369 k.p.c., który można odnieść wprost także do zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji przysługującego do sądu drugiej instancji, mogącego dotyczyć kwestii nie tylko incydentalnych lecz i merytorycznych, istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Przede wszystkim jednak

pozytywna odpowiedź na to pytanie wynika z wykładni przepisów k.p.c. odnoszących się do postępowania zażaleniowego, w tym w szczególności art. 394 § 1 i art. 397 § 2 k.p.c.

Nie ulega wątpliwości, że regulacja postępowania zażaleniowego zawarta w przepisach k.p.c. nie jest pełna i dlatego zgodnie z art. 397 § 2 k.p.c. do postępowania toczącego się na skutek zażalenia stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu apelacyjnym.

W przepisach dotyczących zażalenia nie wskazano między innymi, do jakiego sądu należy wnieść zażalenie, poprzestając na stwierdzeniu w art. 394 § 1 k.p.c., że zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji przysługuje do sądu drugiej instancji, co oznacza, że sądem właściwym do rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji jest sąd drugiej instancji, nie wskazuje jednak, do którego z tych sądów należy wnieść zażalenie. W tej sytuacji możliwe były dwa rozwiązania: przyjęcie, że skoro z art. 394 § 1 k.p.c. wynika, iż zażalenie na postanowienie sądu pierwszej instancji rozpoznaje sąd drugiej instancji, to znaczy, że zażalenie należy wnieść do sądu drugiej instancji albo uznanie, że nie ma w tym zakresie regulacji dotyczącej zażalenia, wobec czego zgodnie z art. 397 § 2 k.p.c. należy stosować odpowiednio przepisy o apelacji, a więc art. 369 § 1 k.p.c. stanowiący, że apelację wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok. W orzecznictwie jednolicie zaakceptowano drugie rozwiązanie przyjmując, że na podstawie art. 369 § 1 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. zażalenie należy wnieść do sądu pierwszej instancji, który wydał zaskarżone postanowienie. Przepis art. 397 § 2 k.p.c. ma zatem zastosowanie nie tylko w razie braku odrębnej regulacji samego przebiegu toczącego się już postępowania zażaleniowego, lecz także przy braku odrębnej regulacji innych kwestii dotyczących zażalenia, w tym sposobu jego wniesienia. Na gruncie stanu prawnego sprzed wskazanej wyżej nowelizacji art. 369 k.p.c. w orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmowano, że wniesienie zażalenia bezpośrednio do sądu drugiej instancji trzeba traktować jak wniesienie do sądu niewłaściwego, który ma obowiązek przesłać zażalenie do sądu właściwego, a termin do wniesienia zażalenia jest zachowany, gdy przed jego upływem zażalenie zostało przekazane sądowi, który wydał zaskarżone

postanowienie (porównaj między innymi postanowienia z dnia 16 marca 2012 r. IV CZ 115/11 i z dnia 2 lutego 2007 r. IV CZ 6/07, niepubl.).

Także po nowelizacji uzupełniającej art. 369 k.p.c. przez dodanie szczególnego przepisu, jakim jest paragraf 3, wniesienie apelacji wprost do sądu drugiej instancji, z pominięciem sądu pierwszej instancji jest nieprawidłowe, jednak tym szczególnym unormowaniem ustawodawca w interesie stron uznał apelację wniesioną niezgodnie z art. 369 § 1 k.p.c. za wniesioną w terminie.

Skoro przyjmuje się, że na podstawie art. 397 § 2 k.p.c., do zażalenia ma zastosowanie art. 369 § 1 k.p.c., to po nowelizacji i dodaniu do art. 369 przepisu § 3 łagodzącego rygorystyczne skutki regulacji zawartej w art. 369 § 1 k.p.c., należy uznać, że także art. 369 § 3 k.p.c. ma zastosowanie - na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. - do zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji przysługującego do sądu drugiej instancji. Nie ma bowiem żadnych racjonalnych podstaw do przyjęcia stanowiska odmiennego. Zarówno apelacja jak i zażalenie są zwyczajnymi środkami zaskarżenia o charakterze dewolutywnym, a zatem regulacja sposobu ich wnoszenia powinna być taka sama. Ustawodawca nie uregulował tej kwestii w przepisach dotyczących zażalenia, wobec czego, zgodnie z art. 397 § 2 k.p.c., mają w tym zakresie odpowiednie zastosowanie przepisy o apelacji, a więc także art. 369 § 3 k.p.c., gdyż analogiczne rozwiązanie, łagodzące skutki wniesienia odwołania do niewłaściwego sądu, powinno dotyczyć obu tych środków odwoławczych, tym bardziej, że zażalenie jest środkiem o mniejszym niż apelacja stopniu sformalizowania. Nie ulega też wątpliwości, że cel wprowadzenia art. 369 § 3 k.p.c. można odnieść w takim samym stopniu do apelacji jak i do zażalenia.

Przeciwko takiej wykładni art. 369 § 3 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. nie przemawia jednolite stanowisko Sądu Najwyższego przyjmujące brak podstaw do zastosowania art. 369 § 3 k.p.c. do skargi kasacyjnej wadliwie wniesionej do Sądu Najwyższego zamiast do sądu drugiej instancji, który wydał zaskarżony wyrok (porównaj między innymi postanowienia z dnia 10 października 2013 r. III CZ 43/13, i dnia 20 lutego 2014 r. I CZ 6/14, z dnia 20 marca 2014 r. II CZ 107/13 i z dnia 4 września 2014 r. II CZ 51/14, niepubl.), gdyż argumentacji Sądu Najwyższego dotyczącej tej kwestii nie można odnieść do zagadnienia rozważanego obecnie.

Zgodnie bowiem z art. 398²¹ k.p.c., do postępowania przed Sądem Najwyższym przepisy o apelacji stosuje się tylko wtedy, gdy nie ma przepisów szczególnych o postępowaniu przez Sądem Najwyższym, a nie ulega wątpliwości, że sposób wniesienia skargi kasacyjnej jest uregulowany przepisem szczególnym, art. 398⁵ § 1 k.p.c., co nie pozwala na odpowiednie stosowanie w tym przypadku art. 369 k.p.c. Jak natomiast wskazano wyżej, brak przepisu o sposobie wniesienia zażalenia, uzasadnia zastosowanie w tym przedmiocie art. 369 k.p.c. na podstawie art. 397 § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy stwierdził także, iż zastosowaniu art. 369 § 3 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym sprzeciwia się charakter i cel tego postępowania znacznie różniący się od postępowania rozpoznawczego przed sądem meriti oraz charakter skargi kasacyjnej stanowiącej nadzwyczajny środek zaskarżenia. Argumenty te oczywiście nie mogą mieć zastosowania do rozważanego postępowania zażaleniowego. Podobnie nie jest decydujący argument użyty w postanowieniu z dnia 20 marca 2014 r. II CZ 107/13, że przepis art. 369 § 3 k.p.c. nie określa ogólnego sposobu postępowania w przypadku wniesienia środka zaskarżenia do niewłaściwego sądu, lecz jedynie jego szczególny przypadek wniesienia w taki sposób apelacji, co nie pozwala stosować go, jako przepisu szczególnego, do innych niż apelacja przypadków wniesienia środka zaskarżenia do niewłaściwego sądu. Trzeba bowiem stwierdzić, że przepis art. 397 § 2 k.p.c. pozwala na zastosowanie w postępowaniu zażaleniowym każdego przepisu dotyczącego apelacji, także szczególnego, o ile brak takiej regulacji w przepisach o postępowaniu zażaleniowym uniemożliwia ich prawidłowe stosowanie.

Biorąc wszystko to pod uwagę należało uznać, że przepis art. 369 § 3 k.p.c. ma zastosowanie także do zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji przysługującego do sądu drugiej instancji, co skutkowało udzieleniem odpowiedzi jak w uchwale na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.